

Presentación

Este número especial de la revista *Phi*, titulado “En la estela de la escuela eslovaca de estudios literarios y traductológicos. Reflexiones y aplicaciones”, pretende acercar al lector algunas líneas del pensamiento sobre literatura y traducción en Eslovaquia, más o menos resonantes en el extranjero algunas de ellas, pero otras completamente desconocidas.

Los estudios que ahondan en la historiografía de concretas disciplinas científicas pueden calificarse de *terra incognita*, porque exploran la obra literaria y su texto en el estrecho y bastante específico contexto del desarrollo de la ciencia y la cultura eslovacas; así lo ilustra en este número el estudio de Martina Taneski, Petra Kaizerová y Silvia Lauková. Las autoras trazan un mapa de los inicios científicos de los estudios textuales a finales de la primera mitad del siglo XX, con especial atención a la influencia del entorno científico checo, así como a los impulsos críticos debidos al eminente romanista, literato y traductor eslovaco Jozef Felix.

Zuzana Vargová presenta el potencial metodológico de los enfoques interculturales e imagológicos de la comparatística literaria y de los estudios de área sobre el espacio literario centroeuropeo, subrayando acertadamente la importancia de la conocida categoría d'urišiniiana de *interliteraridad*. Fabiano Gritti, por su parte, señala cómo las teorías de Dionýz Ďurišin han servido de inspiración para el entorno comparatista italiano y especialmente para la obra de Armando Gnisci y su conceptualización de las relaciones interliterarias en el área del Mediterráneo.

Nuestra selección incluye también dos estudios que arrojan luz sobre los conceptos clave y los métodos literario-teóricos y traductológicos de las figuras fundadoras de la Escuela de Nitra. En el estudio de Dušan Teplan, se presenta al lector la teoría de la lírica de František Miko, tal como este la desarrolló en los años setenta y ochenta a partir de sus anteriores reflexiones sobre la estructura expresiva del texto, así como su original concepción de la interpretación de la obra lírica, cuyo eje central es la noción del *ser receptivo de la lírica*. El estudio de Edita Hornáčková Klapicová caracteriza la terminología básica de la teoría comunicativa de la traducción de Anton Popovič, que luego aplica al análisis de la traducción al español y al eslovaco de la obra del autor estadounidense Arnold Lobel. El análisis comparativo del motivo del paisaje maldito en las literaturas eslovaca e italiana realizado por Natalia Rusnáková, finalmente, representa un ejemplo de continuidad práctica con la tradición literario-histórica y literario-estética eslovaca.

Este número temático se enmarca en el proyecto de investigación APVV-23-0586 “Reflexión crítica sobre la investigación literaria y traductológica eslovaca en el contexto de la tradición europea occidental y la forma contemporánea de los estudios humanísticos”.

Magda Kučerková y Mirko Lampis

Présentation

Le numéro spécial de la revue *Phi*, intitulé Sur les traces de l'école slovaque de littérature et de traduction (Réflexions et applications), vise à rapprocher certaines lignes de pensée sur la littérature et la traduction en Slovaquie, plus ou moins résonnantes à l'étranger, mais aussi complètement inconnues.

Les sujets qui plongent dans l'historiographie des disciplines individuelles peuvent être qualifiés de *terra incognita*, car ils examinent l'œuvre littéraire et son texte dans le contexte étroit et très spécifique du développement de la science et de la culture slovaques - l'étude des co-auteurs Martina Taneski, Petra Kaizerova et Silvia Laukova l'illustre très bien. Elles retracent les débuts de la formation scientifique des études textuelles à la fin de la première moitié du XXe siècle, en accordant une attention particulière à l'influence du milieu scientifique tchèque, ainsi qu'aux impulsions critiques de l'éminent romancier, spécialiste de la littérature et traducteur Jozef Felix.

De son côté, Zuzana Vargová présente le potentiel méthodologique des approches interculturelles et imagologiques du comparatisme littéraire et des études régionales dans son étude sur l'espace littéraire d'Europe centrale, dans laquelle elle souligne l'importance de la célèbre catégorie de l'interlittérarité, conçue par Dionýz Ďurišin. Fabiano Gritti s'appuie sur la même catégorie pour souligner l'inspiration qui a eu la théorie de Dionýz Ďurišin pour le milieu comparatiste italien, en particulier pour le travail d'Armando Gnisci et sa conceptualisation des relations interlittéraires méditerranéennes.

Nous avons également inclus deux études qui mettent en lumière les concepts et méthodes clés de la théorie littéraire et de la traduction des figures fondatrices de l'école de Nitra. Ainsi, dans l'étude de Dušan Teplan, le lecteur est introduit à la théorie de la poésie lyrique de František Miko, développée dans les années 1970 et 1980. Miko s'est appuyé sur ses propres réflexions sur la structure expressive du texte, ainsi que sur sa conception originale de l'interprétation de l'œuvre lyrique dans le contexte du terme de l'essence réceptive de ce genre littéraire. L'étude d'Edita Hornáčková Klapicová apporte la terminologie de base de la théorie communicative de la traduction d'Anton Popovič ; elle l'applique ensuite à l'analyse des traductions espagnole et slovaque de l'œuvre de l'auteur américain Arnold Lobel. L'analyse comparative de Natálie Rusnáková du motif du paysage maudit dans les littératures slovaque et italienne est à son tour un exemple de continuité pratique réelle avec la tradition littéraire-historique et littéraire-esthétique slovaque.

Ce numéro thématique spécial a été préparé dans le cadre du projet APVV-23-0586 «Réflexion critique sur la recherche littéraire et traductologique slovaque dans le contexte de la tradition de l'Europe occidentale et de la forme contemporaine des études en sciences humaines».

Magda Kučerková et Mirko Lampis

Presentazione

Questo numero speciale di *Phi*, intitolato “Sulle orme della scuola slovacca di studi letterari e traduttologici. Riflessioni e applicazioni”, cerca di avvicinare al lettore alcune linee del pensiero sulla letteratura e la traduzione in Slovacchia, più o meno risonanti all'estero alcune d'esse, ma altre del tutto sconosciute.

Gli studi che si addentrano nella storiografia di concrete discipline possono essere definiti *terra incognita*, perché esplorano l'opera letteraria e il suo testo nel contesto ristretto e abbastanza specifico dello sviluppo della scienza e della cultura slovacche; lo dimostra qui lo studio di Martina Taneski, Petra Kaizerová e Silvia Lauková. Le autrici tracciano una mappa degli inizi scientifici degli studi testuali alla fine della prima metà del XX secolo, con particolare attenzione all'influenza dell'ambiente scientifico ceco e agli impulsi critici dovuti all'importante romanista, studioso di letteratura e traduttore slovacco Jozef Felix.

Zuzana Vargová presenta il potenziale metodologico degli approcci interculturali e imagologici della comparatistica letteraria e degli studi d'area sullo spazio letterario centroeuropeo, sottolineando l'importanza della nota categoria d'uršiniiana di *interletterarietà*. Fabiano Gritti sottolinea, dal canto suo, come le teorie di Dionýz Ďurišin siano servite d'ispirazione per l'ambiente comparatistico italiano, in particolare per il lavoro di Armando Gnisci e la sua concettualizzazione delle relazioni interletterarie nell'area mediterranea.

La nostra selezione comprende anche due studi che fanno luce sui concetti chiave e sui metodi letterario-teorici e traduttivi delle figure fondatrici della Scuola di Nitra. Nello studio di Dušan Teplan, il lettore viene introdotto alla teoria della lirica di František Mika, sviluppata negli anni Settanta e Ottanta sulla base delle sue precedenti riflessioni sulla struttura espressiva del testo, nonché alla sua originale concezione dell'interpretazione dell'opera lirica, il cui concetto centrale è quello dell'*essere ricettivo della lirica*. Lo studio di Edita Hornáčková Klapicová caratterizza la terminologia di base della teoria comunicativa della traduzione di Anton Popovič e a continuazione la applica all'analisi della traduzione allo spagnolo e allo slovacco dell'opera dello scrittore americano Arnold Lobel. L'analisi comparata del motivo del paesaggio maledetto nelle letterature slovacca e italiana realizzata da Natálie Rusnáková è, infine, un esempio di continuità pratica con la tradizione storico-letteraria e letterario-estetica slovacca.

Questo numero tematico si iscrive nel progetto di ricerca APVV-23-0586 “Riflessione critica sulla ricerca letteraria e traduttologica slovacca nel contesto della tradizione europea occidentale e della forma contemporanea degli studi umanistici”.

Magda Kučerková e Mirko Lampis

Úvodom

Špeciálne číslo časopisu *Phi*, nazvané Po stopách slovenskej literárnej a translatologickej školy (Reflexie a aplikácie), sa usiluje priblížiť niektoré línie myslenia o literatúre a preklade na Slovensku, v zahraničí viac či menej rezonujúce, ale aj celkom neznáme.

Za *terra incognita* možno označiť témy načierajúce do historiografie jednotlivých disciplín, pretože skúmajú literárne dielo a jeho text v úzkych a celkom špecifických vývinových súvislostiach slovenskej vedy a kultúry – ilustruje to štúdia spoluautoriek Martiny Taneski, Petry Kaizerovej a Silvie Laukovej. Mapujú počiatky vedeckého formovania textológie na sklonku prvej polovice 20. storočia s osobitým zreteľom na vplyv českého vedeckého prostredia, ako aj kritické impulzy významného romanistu, literárneho vedca a prekladateľa Jozefa Felixa.

Metodologickú potencialitu interkultúrnych a imagologických prístupov literárnej komparatistiky aj areálových štúdií pri skúmaní stredoeurópskeho literárneho priestoru predstavuje Zuzana Vargová, pričom akcentuje význam známej Ďurišinovej kategórie *medziliterárnosti*. Na inšpiratívnosť teórie Dionýza Ďurišina pre talianske komparatistické prostredie, zvlášť pre dielo Armanda Gnisciho a jeho konceptualizáciu medziliterárnych vzťahov Stredomoria, poukazuje v svojom texte Fabiano Gritti.

Do nášho výberu sme zaradili tiež dve štúdie, ktoré osvetľujú kľúčové literárnoteoretické a translatologické pojmy, resp. metódy zakladateľských osobností Nitrianskej školy. V štúdiu Dušana Teplana sa čitateľ oboznámi s teóriou lyriky Františka Mika, rozvinutou v sedemdesiatych a osemdesiatych rokoch minulého storočia na základe predchádzajúcich úvah o výrazovej štruktúre textu, a rovnako s jeho originálnym poňatím interpretácie lyrického diela v kontexte termínového spojenia *recepčné bytie lyriky*. Štúdia Edity Hornáčkovej Klapicovej charakterizuje základnú terminológiu komunikačnej teórie prekladu, ktorej autorom je Anton Popovič; následne ju uplatňuje pri analýze španielskeho a slovenského prekladu diela amerického autora Arnolda Lobela. Komparatívna analýza motívu zakliatej krajiny v slovenskej a talianskej literatúre autorky Natálie Rusnákovej je zas príkladom aktuálnej praktickej nadväznosti na slovakistickú literárnohistorickú a literárnoestetickú tradíciu.

Toto tematické číslo sme pripravili ako výstup z projektu APVV-23-0586 „Kritická reflexia slovenského literárnovedného a translatologického výskumu v kontexte západoeurópskej tradície a súčasnej podoby humanitných štúdií“.

Magda Kučerková a Mirko Lampis